

Ilmanlaatusuunnitelmat ja etenemissuunnitelmat – kokemuksia prosessista

Ilmanlaadun mittaajatapaaminen
13.-14.5. 2025 Oulu
Suvi Haaparanta

Helsinki

Esityksen sisältö

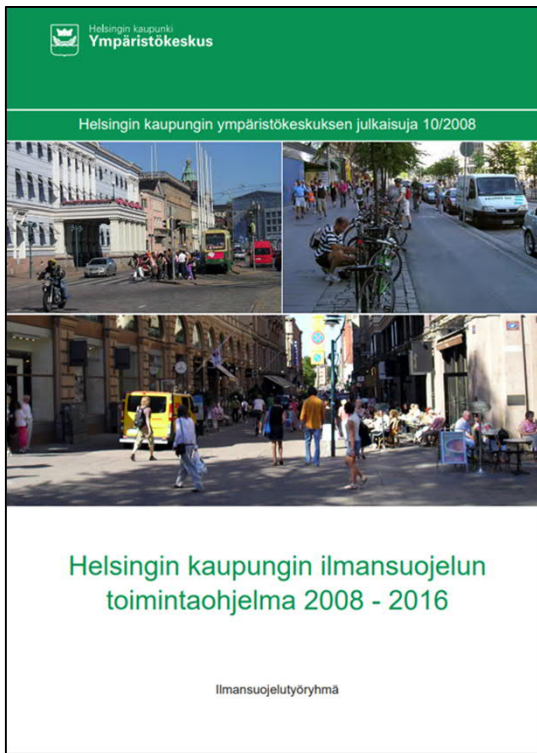
Helsinki

15.5.2025

- ILME-suunnitelman taustasta ja valmistelusta
- Vuorovaikutuksesta ja viestinnästä
- Suunnitelman sisällöstä lyhyesti
- Direktiivin uusista vaatimuksista

Ilmansuojelun taustaa

- Helsingin ensimmäinen ilmansuojelusuunnitelma 2008 – 2016
 - NO₂:n ja PM₁₀:n raja-arvojen ylitysten johdosta
- Toinen IS-suunnitelma 2017 – 2024
 - NO₂:n raja-arvon yhä ylittyessä. Viimeinen mitattu ylitys vuonna 2015

Taustaa ILME-suunnitelmasta

Ilmansuojelu

- Lakisääteistä velvollisuutta laatia uutta is-ohjelmaa ei ollut
- Ilmanlaadun parantaminen tarpeen
 - Katupöly ja puun poltto säilyvät haasteina, liikenteen polttoperäiset päästöt vähenevät
 - WHO:n uudet terveysperusteiset ja aiempia tiukemmat ohjearvot ylittyvät Helsingissä
 - Uuden ilmanlaatudirektiivin mukaisesti sitovat raja-arvot tiukentuvat merkittävästi 2030

Tavoitteena synergiahyödyt ja vaikuttavuuden lisääntyminen

Ensimmäinen yhdistetty ilmansuojelu- ja meluntorjuntasuunnitelma

Meluntorjunta

- Ympäristömeludirektiivi ja kansallinen lainsäädäntö
- Meluselvitys 2022:
 - tieliikenne merkittävin melulähde
 - tieliikenteen päiväajan melualueella asuu 39 % kaupunkilaisista
- ILME-suunnitelmassa pääasiassa liikennemeluun liittyviä toimia

Ekologisen kestävyys kokonaisuus

Kansainvälisiä sitoumuksia:

- Green City Accord
- Circular Cities Declaration
- Plastic Declaration
- Global Covenant of Mayors for Climate & Energy
- Net Zero Carbon Buildings Commitment

YK:n kestävä kehityksen tavoitteet

TAVOITTEET

Kaupunkistrategia 2021-2025

Ympäristönsuojelun tavoitteet 2040

Ilmansuojelu- ja
meluntorjuntasuunnitelma (ILME)

Kaivumaiden, kiviaineksen
ja purkumateriaalien hyödyntämisen
kehittämisohjelma

Itämeri-toimenpideohjelma

Roskaantumisen hillinnän ohjelma

Energiatehokkuussopimukset

Green deal -sopimukset

Helsingin hankintastrategia

Hiilineutraali Helsinki -
päästövähennysohjelma

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen
linjaukset ja hulevesiohjelma

LUMO-ohjelma ja
luonnonsuojeluohjelma

Kierto- ja jakamistalouden
toimenpideohjelma

TOIMENPITEET

Ympäristöraportti

Helsinki

Kestävä kehityksen toimeenpanoraportti

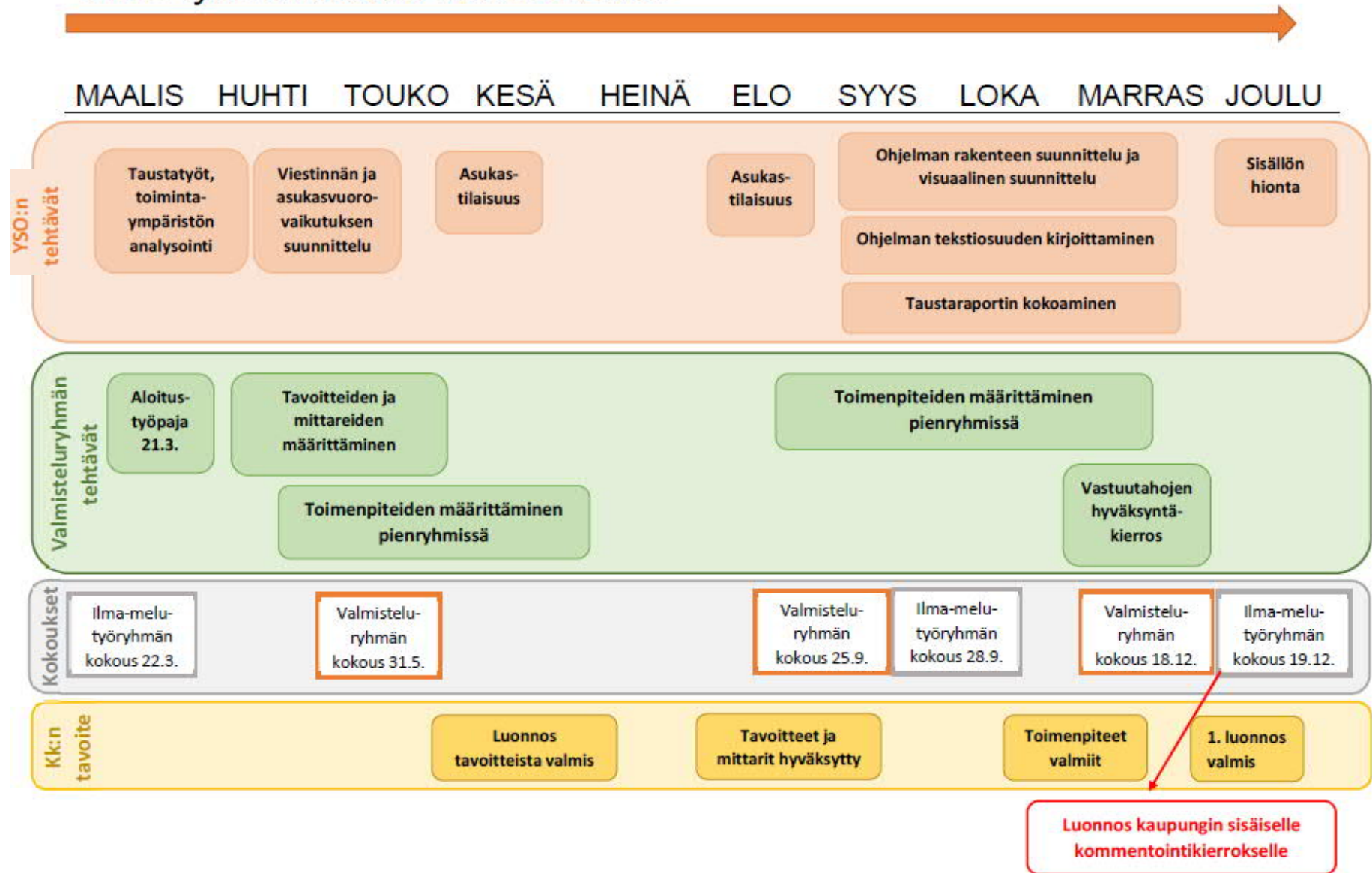
Ilmanlaatuun ja ääniympäristöön vaikuttavat muun muassa:

- Hiilineutraali Helsinki 2030 -päästövähennysohjelma
- Helsingin kaupungin ympäristönsuojelumääräykset
- Pyöräliikenteen kehittämisohjelma
- Kävelyn edistämishjelma
- Liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma
- Pysäköintipolitiikka
- Älyliikenteen kehittämisohjelma
- Citylogistiikan toimenpideohjelma
- Raitioliikenteen kehittämisohjelma
- Ajoneuvojen ja kuljetuspalveluhankintojen ympäristökriteerit Helsingissä
- Päätös katuverkon toiminnallista luokitusta koskevista periaatteista
- Päätös nopeusrajoitusten määrittämisen periaatteista
- Hiilineutraali Helsingin satama -manifesti

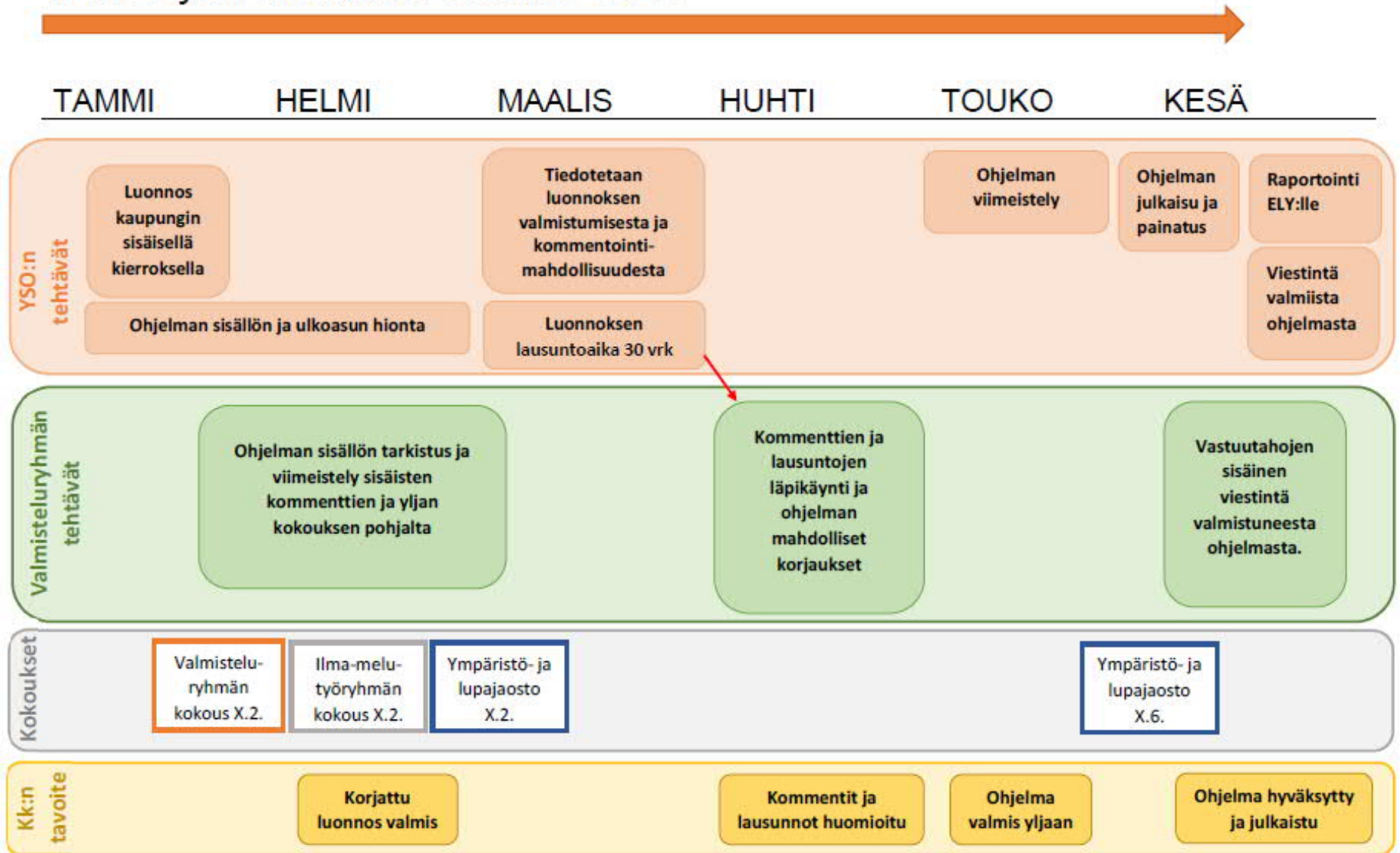
Työn aloitus

- Laadittiin työohjelma (mm. työnjako, aikataulu, päätöksenteko)
- Haastateltiin vastuutahot 1/2023
 - *Aiempien ohjelmien toteutuminen*
 - *Nykytilanne ja tulevat haasteet*
 - *Odotukset uudelle suunnitelmalle ja valmistelutyölle*
- Kaupunkiympäristön toimialan ohry päätti aloittaa suunnitelman valmistelun tammikuussa 2023 ja valtuutti ympäristönsuojelu ja ohjaus -yksikön pyytämään vastuutahoja nimeämään asiantuntijajäsenet valmisteluryhmään (pj. Ympäristönsuojelu ja ohjaus –yksikön päällikkö)
- Ohjausryhmänä kansliapäällikön nimeämä päällikkötasoinen ilmansuojelu- ja meluntorjuntatyöryhmä (pj. Ympäristöjohtaja)

ILME-työn aikataulu vuonna 2023

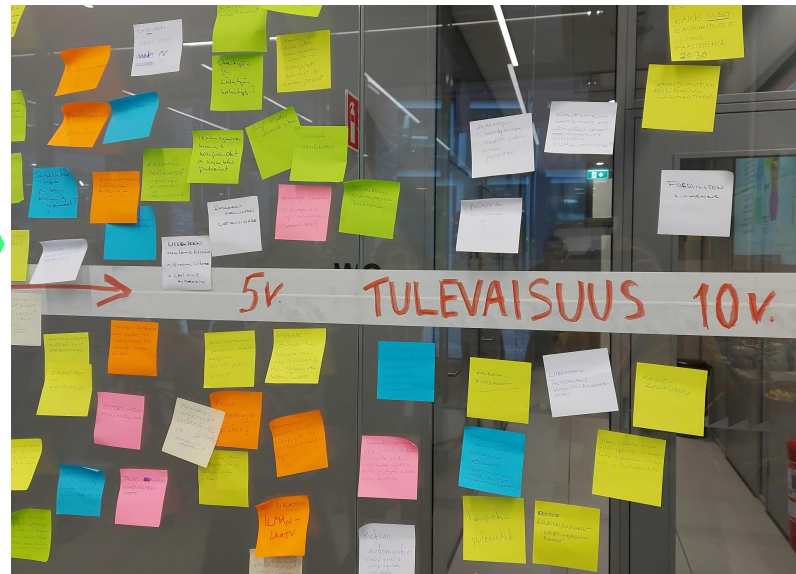
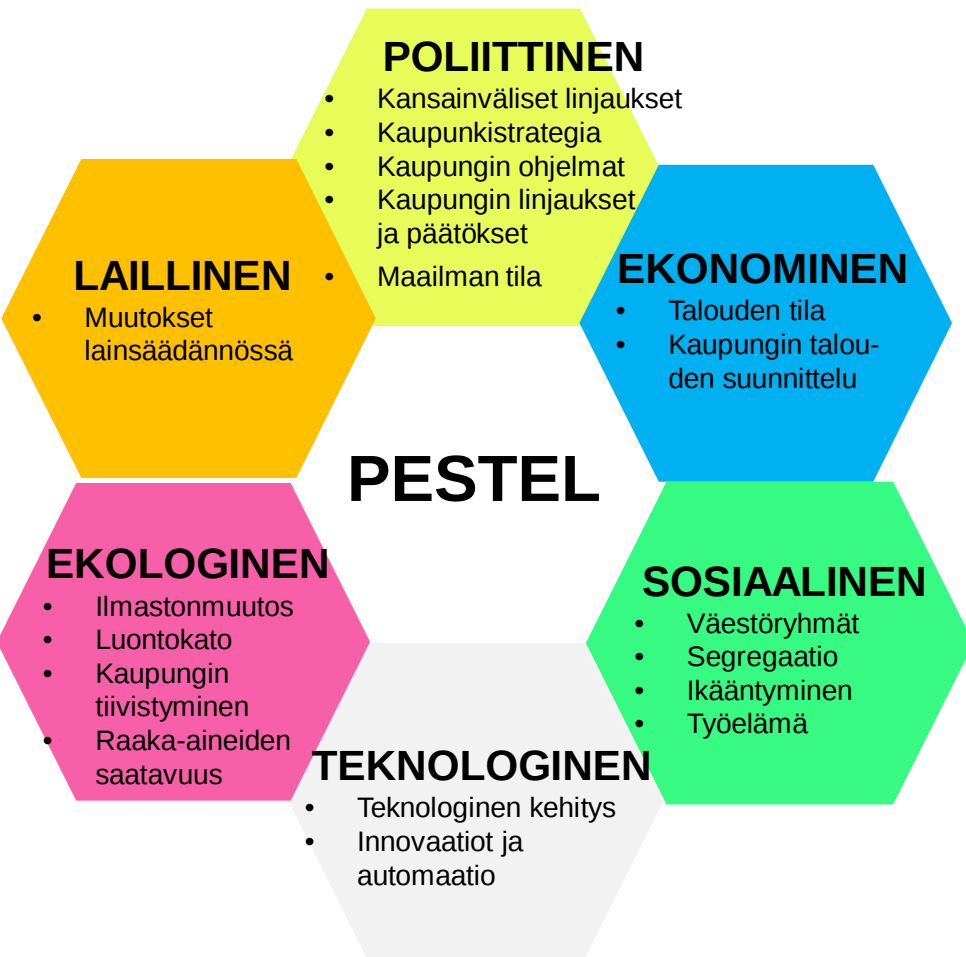

ILME-työn aikataulu vuonna 2024

Aloitustyöpaja 3/2023

Toimintaympäristöanalyysi PESTEL-menetelmällä

Pienryhmät

- Pienryhmätyöskentely teemojen ja asiantuntemuksen mukaan
- Ryhmätapaamisia 2-6 keväällä ja syksyllä 2023
- Pienryhmissä ja vastuutahojen asiantuntijoiden kanssa muodostettiin teemakohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet

valmisteluryhmä

ohjausryhmä

Katupölyn
torjunta

Katujen
kunnossapito,
päälysteet

Kitkarenkaiden
edistäminen

Raskas liikenne,
työmaat,
joukkoliikenne

Miellyttävät
ääniympäristöt
ja hiljaiset
alueet

Ratikoiden pöly
ja melu

Ääneneristys ja
rakennusten
meluntorjunta

Herkät
kohteet

Puun pienpoltto

Liikennesuunnittelu
ja maankäyttö

Vaikutusten arviointi

- Työpaja valmisteluryhmän ja työryhmän jäsenille sekä muille valmisteluun osallistuneille asiantuntijoille marraskuussa 2023
- Työpajan anti pohjana vaikutusten arvioinnille, jota täydennettiin omana asiantuntijatyönä ja kirjallisuuden pohjalta

Esimerkkitoimenpide

Vaikutukset	Arvio	Perustelut
Vaikutus ilmanlaatuun (+ / ++ / +++)	++	Toimenpide ei vaikuta laajasti Helsingin ilmanlaatuun, mutta sillä on kuitenkin tärkeä merkitys paikallisesti.
Vaikutus ääniympäristöön (+ / ++ / +++)	++	Toimenpiteellä on merkittävä vaikutus herkkien ryhmien melulta suojaamisessa tulevaisuudessa.
Toteutettavuus (+ / ++ / +++)	+++	Toimenpide on helposti toteutettavissa, koska se ei vaadi rahallisia panostuksia, monimutkaista päätöksentekoa tai merkittävää määrää työtunteja.
Määrärahavaraus (€)	0 €	Ei vaadi määrärahavarausta.

Muut (mahdolliset) vaikutukset: Esimerkkitoimenpide vähentää myös mikromuovikuormitusta Itämereen.

Vuorovaikutus

- Tietovisa (infoa aiheesta sekä suunnitelman valmistelusta, kiinnostuneiden yhteystietoja)
- Esittelyä kolmessa tapahtumassa
- Luonnos esillä 6.3.-5.4.2024
- Keskustelutilaisuudet asukkaita ja herkkiä ryhmiä edustaville järjestöille ja yhdistyksille 9/2023 ja 3/2024

Asukkaiden ja järjestöjen kommentteja

Lasten suojaaminen
melulta ja ilmansaasteilta
erityisen tärkeää

Kaupungin pitäisi tehdä
rohkeita ratkaisuja
autoliikenteen haittojen
vähentämiseksi!

Saavutettavuus
ja selkokieliisyys
muistettava!

Ilmastonmuutoksen
vaikutus katupölyyn
tulisi selvittää

Hienoa, että etupainotteisesti
varaudutaan raja-arvojen
tiukentumiseen ja WHO:n
ohjearvot huomioidaan

Puun pienpoltto
aiheuttaa haittoja
hengityssairaille

**Sovitut meluesteet
pitäisi toteuttaa!**

Rakennustyö-
maiden haittoja
kuriin ja lisää
tiedotusta asukkaille

Haittojen ja
sairauksien
ennaltaehkäisy
tärkeää!

Poikkihallinnollisuus
suunnitelman
valmistelussa
tärkeää

Herkät ryhmät
tarvitsevat lisää tietoa
ilmanlaadusta ja
melusta

Pyöräily- ja
erityisesti talvi-
pyöräilyolosuhteita
parannettava

Helsinki

Lisää vaimentavaa päällystettä

Viestintä

- Viestintää sekä valmistelun aikana että suunnitelman valmistuttua
- Lyhytvideot kolmella kielellä
 - Somessa, diginäytöillä ympäri kaupunkia (mm. bussipysäkeillä, kirjastoissa, metroissa)
- Esitteet
 - Tiivistelmäraportit kolmella kielellä
 - Sarjakuvamainen asukasesite
- ILME-suunnitelmaraportti
- Taustaraportit ilmansuojelusta ja meluntorjunnasta
- Yhtenä toimenpiteenä suunnitelmassa on, että järjestöjen kanssa tullaan yhdessä kehittämään ilmanlaatuviestintää ja sen saavutettavuutta
- Nettisivu: www.hel.fi/ilme

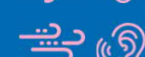

Visio 2040

Liikenteen pakokaasut, katupöly ja pienpolton päästöt eivät heikennä Helsingin hengitysilmaa. Kaupunkilaiset eivät altistu jatkuvalle voimakkaalle liikennemelulle. Herkissä kohteissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa ja palvelutaloissa, ei altistuta liikennemelulle ja ilmansaasteille. Viheralueilla on puhdas ilma ja niiden ääniympäristö on rauhallinen. Hiljaisia keitaita on eri puolilla kaupunkia.

ILME-tavoitteet 2024–2029

1. Katupöly vähenee kunnossapidon keinoin
2. Puun pienpolton aiheuttamat haitat vähenevät
3. Liikennemelulta suojattujen asukkaiden osuus kasvaa
4. Kaupungin ääniympäristö paranee
5. Liikenteen aiheuttamia haittoja ennaltaehkäistään
6. Nastarenkaiden aiheuttamat haitat vähenevät
7. Herkkien kohteiden melu- ja ilmanlaatutilanne paranee
8. Joukkoliikenteen päästöt vähenevät
9. Raskaan liikenteen ja työkoneiden päästöt vähenevät
10. Rakennustyömaiden pölyn- ja meluntorjunta kehittyy

Toimeenpano ja seuranta

- Kullekin toimenpiteelle määritelty vastuutaho, toteutusaikataulu sekä tarvittava budjetti.
- Vastuutahot huolehtivat, että toimenpiteet sisällytetään toimintasuunnitelmiin ja budjettiin
- Suunnitelman mittareina toimivat toimenpiteiden eteneminen sekä indikaattorit
 - HSY:n ilmanlaatumittaukset
 - Meluselvityksen asukaslaskennat
- Ilmansuojelun ja meluntorjunnan työryhmä vastaa suunnitelman toimeenpanosta ja seurannasta.
- Seurannasta raportoidaan vuosittain kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostolle.

Indikaattorit

1. Niiden vuorokausien määrä vuodessa, jolloin hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) vuorokausikeskiarvo ylittää $45 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (tavoite max 18 kpl)
2. Hengitettävien hiukkasten (PM_{10}) vuosikeskiarvo (tavoite alle $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$)
3. Bentso(a)pyreenin vuosikeskiarvo pientaloalueilla (tavoite alle $1,0 \text{ ng}/\text{m}^3$)
4. Melualueella asuvien osuus sekä meluntorjunnalla suojatuissa rakennuksissa asuvien osuus
5. Kitkarenkaiden osuus talvirenkaista (tavoite 70 % talvikauteen 2030-2031 mennessä)

Vastuutahot

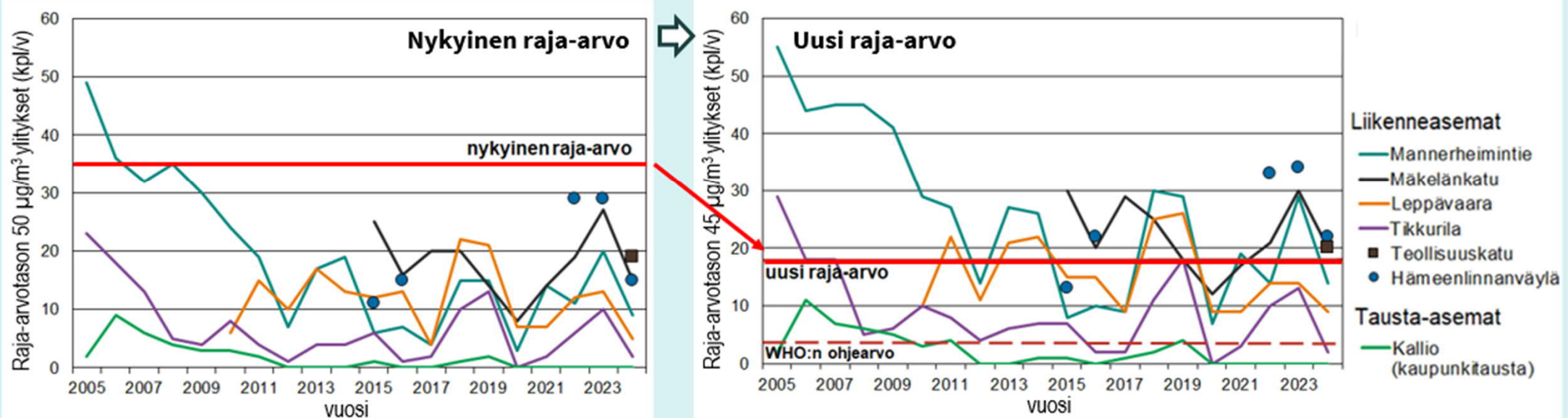
Helsingin kaupunki / Kaupunkiympäristön toimiala	<i>Palvelut ja luvat</i>	<i>Ympäristöpalvelut, rakennusvalvontapalvelut, asukas- ja yrityspalvelut</i>
	<i>Maankäyttö ja kaupunkirakenne</i>	<i>Maankäytön yleissuunnittelu, asemakaavoitus, liikenne- ja katusuunnittelupalvelu, kaupunkitila- ja maisemasuunnittelu</i>
	<i>Rakennukset ja yleiset alueet</i>	<i>Yleiset alueet, tilat</i>
HSL		
Kaupunkiliikenne Oy		
Stara		
HSY		
Helsingin satama		
Helsingin kaupungin asunnot Oy		
Uudenmaan ELY-keskus		
Helsingin kaupunki / Keskushallinto	<i>Kaupunginkanslia</i>	<i>Talous- ja suunnitteluosasto</i>
Helsingin kaupunki / Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala	<i>Hallinto- ja tukipalvelut</i>	<i>Oppimistilojen suunnittelupalvelut</i>
Helsingin kaupunki / Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimiala	<i>Hallinto</i>	<i>Tuki-, tila- ja turvallisuuspalvelut</i>

Uuden direktiivin mukainen etenemissuunnitelma

- Mikäli tulevat raja-arvot ylittyvät vuosina 2026-2029 on laadittava etenemissuunnitelma viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä kalenterivuodesta, jona ylittyminen kirjattiin
- Nykyinen ILME-suunnitelma ei riittäisi, vaan sitä olisi merkittävästi laajennettava, mm.
 - Päästöjen arviointi
 - Raja-arvon ylittyminen ajallisesti ja maantieteellisesti
 - Kuvaus perusskenaariosta
 - Valitut toimenpiteet ja niiden odotettu vaikutus (mallinnus), aikataulut, vastuutahot
 - Paljon erilaista taustatietoa
- Varauduttava hyvissä ajoin suureen työhön ja varattava resursseja siihen

Uusi PM10:n vrk-raja-arvo hyvin haasteellinen

Nykyisen ja uuden PM₁₀-vuorokausiraja-arvotason ylityspäivät (kpl/v) pääkaupunkiseudulla v. 2005-2024

Kuva: HSY

Lisätietoja:

www.hel.fi/ilme

Suvi Haaparanta
johtava ympäristöasiantuntija (ilmansuojelu)
suvi.haaparanta@hel.fi

Anne Leppänen
ympäristöasiantuntija (melu)
anne.m.leppanen@hel.fi

